

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ «ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ-ΣΧΟΛΕΙΟ»

Στο ίδιο πλαίσιο με τα εκπαιδευτικά προγράμματα για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση που προϋπήρξαν στο Δημοτικό Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος (εφεξής Δ.Μ.Κ.Ο.) κινείται η πρόταση του παρόντος σχεδίου εργασίας που απευθύνεται σε μαθητές δημοτικού σχολείου και συγκεκριμένα των δύο τελευταίων τάξεων του δημοτικού (Ε΄ και ΣΤ΄).

Αποτελεί μια πρόταση που στηρίζεται στις αρχές της βιωματικής μάθησης, της διαδικασίας δηλαδή εκείνης σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να ζήσουν και ενσυνείδητα να κατανοήσουν τις δικές τους σκέψεις, συναισθήματα, δράσεις και αντιδράσεις σε μια κατάσταση. «Σκοπός μας είναι», όπως αναφέρει η Ζαφειράκου στα Παράλληλα Κείμενα της θεματικής ΔΠΜ50, «η επαφή με το μουσείο να μην περιορίζεται σε μια οριακή στο χρόνο δραστηριότητα, όπως είναι μια απλή επίσκεψη. Επιδιώκουμε η εμπειρία αυτή να έχει διάρκεια, ξεκινώντας από την ίδια την τάξη, με την προϋπόθεση ότι το θέμα που προτείνεται από το μουσείο να συνδέεται με τη διδακτέα ύλη».

Τα στάδια του προγράμματος είναι τρία: Στάδιο 1^ο Προετοιμασίας – πριν την επίσκεψη, Στάδιο 2^ο Επίσκεψη στο μουσείο και Στάδιο 3^ο Επεξεργασίας, σχολιασμός και σύνθεση – μετά την επίσκεψη. Το δεύτερο στάδιο του εκπαιδευτικού προγράμματος συμπλέει με την αντίστοιχη φάση των προγραμμάτων που υλοποιούνται στο Δ.Μ.Κ.Ο. και κάποιες από τις δραστηριότητες τροποποιήθηκαν - απλουστεύτηκαν για να είναι εύληπτες και κατανοητές από μαθητές μικρότερης ηλικίας

ΣΤΟΧΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στόχοι σε επίπεδο γνώσεων

Οι μαθητές:

- Να περιγράφουν το υπό μελέτη ιστορικό γεγονός (Ολοκαύτωμα),
- Να επισημαίνουν τις επιπτώσεις του Ολοκαυτώματος αμέσως μετά το συμβάν αλλά και μακροπρόθεσμα,
- Να συσχετίζουν αίτια και αποτελέσματα,
- Να αναγνωρίζουν τις ομοιότητες – διαφορές,
- Να συγκρίνουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους, να βγάζουν συμπεράσματα,

- Να περιγράφουν και να αφηγούνται γεγονότα (παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου),
- Να επιλέγουν τον κατάλληλο λόγο για την περίπτωση επικοινωνίας και να τον χρησιμοποιούν (λειτουργική χρήση της γλώσσας),
- Να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους και την εθνική τους ταυτότητα.

Στόχοι σε επίπεδο ικανοτήτων

- Να ερμηνεύουν τις αιτίες της καταστροφής και των πολέμων γενικότερα,
- Να συνδέουν τις πληροφορίες και να δομούν τις γνώσεις που αποκτούν,
- Να χρησιμοποιούν χάρτες και διαγράμματα, οδηγούς, εγκυκλοπαίδειες, το διαδίκτυο για την άντληση και αξιοποίηση των πληροφοριών,
- Να συντάσσουν κατανοητές και σαφείς οδηγίες για την επίσκεψη στο χώρο του μουσείου,
- Να υπολογίζουν αποστάσεις και χρόνους.

Στόχοι σε επίπεδο στάσεων – συμπεριφορών

- Να αποκτήσουν την μουσειακή εμπειρία¹ και να επιλέγουν να επισκέπτονται μουσεία
- Να απορρίπτουν τη φρίκη του πολέμου και να προτιμούν ειρηνικούς τρόπους επίλυσης προβλημάτων,
- Να εκτιμούν την αξία της ανθρώπινης ζωής και της ελευθερίας,
- Να αποδέχονται τους άλλους με τις αδυναμίες τους και τις ιδιαιτερότητές τους.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, κάθε θέμα που πραγματευόμαστε σε κάθε διδακτική ενότητα οποιουδήποτε σχολικού μαθήματος, μπορεί να συνδέεται και με άλλα σχετικά θέματα, που αποτελούν αντικείμενο άλλων μαθημάτων (Γλεντής, Μαραγκουδάκης, Νικολόπουλος, Νικολοπούλου, 2007:15).

¹ Μουσειακή εμπειρία είναι η σύνθεση της μετάδοσης γνώσεων και δημιουργίας νοημάτων από τον ίδιο τον επισκέπτη και της ανάπτυξης θετικών συναισθημάτων και αισθητικών αξιών από τον τελευταίο (Γλύτση, Ζαφειράκου, Κακούρου-Χρόνη, Πικοπούλου-Τσολάκη, 2002:185)

- Γλώσσα: Κατασκευή περιγραφικών κειμένων, δημιουργία αφίσας, διάλογος.
- Μαθηματικά: Μέτρηση αποστάσεων, χαράξεις με διαβήτη και χάρακα, δεκαδικοί αριθμοί, μέτρηση χρόνου, μέτρηση επιφάνειας, γεωμετρικά σχήματα.
- Θρησκευτικά: Αναγνωρίζω τα λάθη, μετανιώ, αλλάζω τρόπο ζωής, συγχωρώ, αγωνίζομαι, ζούμε μαζί (ομάδα και κοινωνία – σχέσεις).
- Αισθητική αγωγή: Ζωγραφική
- Γεωγραφία: βασική έννοια του χώρου, ο οποίος συχνά έχει καθοριστική σημασία στις ιστορικές εξελίξεις, μορφολογία της περιοχής, χάρτης, αποστάσεις σε κλίμακα, γεωγραφική θέση της πόλης των Καλαβρύτων.
- Ιστορία: Η Ελλάδα ως αντικείμενο διεκδίκησης από διάφορους λαούς διαχρονικά λόγω της γεωγραφικής της θέσης και των πηγών πρώτης ύλης που διαθέτει, διδασκαλία της ιστορίας μέσα από τις πηγές.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η υιοθέτηση της άποψης για τον ενεργητικό ρόλο του ατόμου στη μάθηση σημαίνει ότι «η μάθηση δεν προσφέρεται αλλά κατακτάται» μετά από συνειδητή προσπάθεια. Αυτό δηλώνει ότι η μάθηση είναι έργο και ευθύνη του ατόμου που μαθαίνει και όχι του ατόμου που προσφέρει τις πληροφορίες και οργανώνει τη μαθησιακή κατάσταση. Επομένως χρειάζεται ο γονιός, ο δάσκαλος, το σχολείο, να οργανώσουν τις συνθήκες και να φέρουν σε επαφή το άτομο με τις κατάλληλες πληροφορίες ώστε να το βοηθήσουν να μπορεί να μαθαίνει μόνο του. Η μάθηση και η απόκτηση γνώσεων δεν είναι δυνατό να προσφερθεί ή να γίνει από το δάσκαλο για λογαριασμό του μαθητή αλλά πρέπει να διεκπεραιωθεί από το νοητικό σύστημα του ίδιου του μαθητή που μαθαίνει (Πόρποδας 2003:16-17).

Το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει τη θεωρητική του στήριξη στον οικοδομισμό του Vygotsky, ο οποίος πίστευε ότι με κατάλληλη καθοδήγηση μπορούμε να αναπτύξουμε στο παιδί την ικανότητα να μαθαίνει. Όπως αναφέρουν οι Craig και Baucum (2007: 99-102), το παιδί αφού δοκιμάσει στην πράξη την επίλυση προβλημάτων με κατάλληλη καθοδήγηση από ενήλικα, η οποία βαθμιαία θα μειώνεται αποκτά την ικανότητα να αυτοκαθοδηγείται. Η

μάθηση² είναι ενεργητική διαδικασία, αποτελεί αμοιβαία εμπειρία αφού η συνεργατική διδασκαλία απαιτεί αλληλεπίδραση (με τον εκπαιδευτικό, το αντικείμενο, το συμμαθητή κ.ά.) και προοδευτικά φθίνουσα καθοδήγηση. Η γνώση δε που προκύπτει με την ενεργητική μάθηση αποτελεί κατασκευή του ατόμου και νοηματοδοτεί αυτή την κατασκευή.

Ο εποικοδομισμός θεμελιώνεται στη βασική αρχή ότι οι μαθητές οικοδομούν γνώση μέσω της βιωματικής εμπλοκής και της συνεργασίας, βασισμένοι πάντα στις προϋπάρχουσες νοητικές δομές, τις νοητικές τους αναπαραστάσεις. Οι γνώσεις κάθε ατόμου δεν είναι μια απλή καταγραφή της πραγματικότητας, αλλά μια επι-κοδόμηση αυτής, οικοδομούνται με βάση τις αναπαραστάσεις και την εμπειρία του ατόμου (Τσακίρη Δ., Καπετανίδου Μ. 2007:35).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η μέθοδος Project είναι μια μέθοδος διδασκαλίας, μία ανοιχτή διαδικασία μάθησης, τα όρια και οι διαδικασίες της οποίας δεν είναι αυστηρά καθορισμένα και εξελίσσεται ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων. Σύμφωνα με τελευταίες προσεγγίσεις στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων οι νέοι, οι μαθητές αλλά και άλλες ομάδες κοινού θεωρούνται ενεργά δρώντα πρόσωπα και είναι σε θέση να δημιουργήσουν τα δικά τους νοήματα. Ο επισκέπτης γίνεται ο «συγγραφέας της έκθεσης»³. Μόνο μέσα από την προσωπική συμμετοχή βιώνει κάποιος τη μέθοδο αυτή, γι' αυτό αποτελεί «βιωματική μέθοδο». Η εκπόνηση ενός project αποτελεί στην ουσία μια σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία, που προϋποθέτει αλληλεπίδραση, και οδηγεί στη μάθηση μέσα από μια συγκεκριμένη πορεία. Πρέπει λοιπόν να δίνεται μεγάλη έμφαση στις διαδικασίες που επιλέγονται κάθε φορά για την εφαρμογή και ολοκλήρωση ενός project, χωρίς φυσικά να υποβαθμίζεται η σημασία του τελικού αποτελέσματος.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Για την αξιολόγηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το μοντέλο Ανταποδοτικής Αξιολόγησης του Stake (Φραγκούλης, 2011:2). Το πρόγραμμα θα αξιολογηθεί εσωτερικά από τον/την εκπαιδευτικό και τους μαθητές στην έναρξή του, στη διάρκεια των δράσεων και στο τέλος του. Όπου χρειαστεί,

² Γλύτση, Ζαφειράκου, Κακούρου-Χρόνη, Πικοπούλου-Τσολάκη, 2002:173-174

³ Γλύτση, Ζαφειράκου, Κακούρου-Χρόνη, Πικοπούλου-Τσολάκη, 2002:165

ανάλογα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα υπάρχουν διορθωτικές κινήσεις. Θα αξιολογηθεί:

- Ο βαθμός επίτευξης των στόχων.
- Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.
- Η διαθεματική προσέγγιση.
- Ο βαθμός συνεργασίας με τους γονείς της τάξης, τη διεύθυνση του σχολείου και τις υπηρεσίες του Μουσείου.

Για την αξιολόγηση θα χρησιμοποιηθεί:

α. Στο αρχικό στάδιο (αρχική ή διαγνωστική):

- Συζήτηση με τους μαθητές ώστε να εκφραστούν οι απόψεις τους για τον πόλεμο και τις επιπτώσεις του
- Ένα απλό ερωτηματολόγιο σε κάθε μαθητή σχετικό με τις γνώσεις του για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

β. Στη διάρκεια του προγράμματος (ενδιάμεση ή διαμορφωτική):

- Παρατήρηση των παιδιών και τήρηση ημερολογίου δραστηριοτήτων και παρατηρήσεων και αρχείου υλικού
- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες

γ. Με την ολοκλήρωση (τελική ή απολογιστική):

- Ερωτηματολόγιο,
- Έκθεση των προϊόντων των δράσεων (φωτογραφίες, αποτελέσματα ερευνών),
- Συγγραφή έκθεσης αυτοαξιολόγησης του προγράμματος από τον/την εκπαιδευτικό.

ΣΤΑΔΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Α΄ ΣΤΑΔΙΟ (πριν την επίσκεψη)

Πρώτο δώρο

Το μάθημα των Θρησκευτικών της Ε΄ δημοτικού, κεφάλαιο Γ΄3 «Τα λάθη μας διορθώνονται»⁴, αναφέρεται στην επίσκεψη του τότε προέδρου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κ. Γιόχανς Ράου στα Καλάβρυτα⁵, προκειμένου να ζητήσει επίσημα συγγνώμη για την καταστροφή της πόλης από τους Γερμανούς στις 13 Δεκεμβρίου 1943. Δίνουμε ένα πρώτο μικρό ερωτηματολόγιο για να διερευνήσουμε τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών σχετικά με το Καλαβρυτινό Ολοκαύτωμα. Με αφορμή το μάθημα της ημέρας δράττουμε την ευκαιρία για συζήτηση με τους μαθητές συνοπτικά για τα γεγονότα που σημάδεψαν τα Καλάβρυτα λίγο πριν αλλά και μετά τη συμφορά. Εκμεταλλευόμαστε την τυχόν εμπειρία της επίσκεψης στον χώρο κάποιου από τους μαθητές διηγούμαστε μαζί τα περιστατικά της αποφράδας εκείνης ημέρας.

Χρησιμοποιούμε εννοιολογικό χάρτη (concept map), δηλαδή ένα σχηματικό διάγραμμα που περιλαμβάνει τις βασικές έννοιες μιας περιοχής μελέτης καθώς και τις σχέσεις που τις συνδέουν (Βασιλοπούλου, όπως αναφέρεται στο Καρατζής, 2007). Ο εννοιολογικός χάρτης⁶ αναπαριστά με χειροπιαστό τρόπο την αφηρημένη δομή του γνωστικού σχήματος, έτσι οι μαθητές με το σχεδιασμό και την κατασκευή του αναπτύσσουν μεταγνωστικές δεξιότητες. Στην αρχή της διδασκαλίας σχεδιάζονται εννοιολογικοί χάρτες με τα βασικά στοιχεία τους, τα οποία αποτελούν βιωματικές καταστάσεις των μαθητών και κινούν το ενδιαφέρον τους. Η διαδικασία αυτή αποκαλύπτει τη γνώμη των μαθητών για τον πόλεμο, τα εγκλήματα πολέμου, το δίκαιο, το άδικο, την ειρήνη αλλά και για το ιστορικό γεγονός.

Το δώρο ολοκληρώνεται με την ανάγνωση μαρτυριών για τα γεγονότα πριν από τον πόλεμο, στα χρόνια της σκλαβιάς, την άραχλη Δευτέρα, και μετά το ολοκαύτωμα από τα βιβλία που εξέδωσε το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος «Μαρτυρίες: Στα μονοπάτια της μνήμης»

⁴ Κορναράκης Κ., Πρέντος Κ., π. Γιαννακόπουλος Δ., 2012: 54-56

⁵ Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 4 Απριλίου 2000, ημέρα Τρίτη (Κορναράκης Κ., Πρέντος Κ., π. Γιαννακόπουλος Δ., 2012: 55)

⁶ Καρατζής Ι., 2007: 34

(εφεξής 1^ο) και Κραυγή: Το γυναικείο βίωμα της Καλαβρυτινής τραγωδίας» (εφεξής 2^ο), ως εξής:

- **Πριν τον πόλεμο**

1^ο βιβλίο: 16, μαρτυρία Κωνσταντίνου Λούτση, από «Ζούσαμε σε μια όμορφη.....μας αφάνισαν.....» εκτός σ. 17 από «.....τα Τσαρουχόπουλα.....τα Ζαζόπουλα κ.ά.....»,

1^ο βιβλίο: 20, μαρτυρία Γεώργιου Χάμψα, από «Παράλληλα, τα Καλάβρυτα.....Παρίσι».

- **Πόλεμος**

1^ο βιβλίο: 42, μαρτυρία Κωνσταντίνου Παπαδημητρόπουλου, όλο το κείμενο,

1^ο βιβλίο: 47, μαρτυρία Κωνσταντίνου Λούτση, όλο το κείμενο,

1^ο βιβλίο: 56, μαρτυρία π. Ανδριανού Παπαδημητρόπουλου, όλο το κείμενο.

- **Η «άραχλη Δευτέρα»**

1^ο βιβλίο: 137, μαρτυρία Γεώργιου Δημόπουλου, όλο το κείμενο,

1^ο βιβλίο: 140, μαρτυρία Δημητρίου Καλδίκη, όλο το κείμενο,

1^ο βιβλίο: 169, μαρτυρία Σπύρος Καμπέρος, όλο το κείμενο,

2^ο βιβλίο: 83, μαρτυρία Μαρίας Τσαπάρη, όλο το κείμενο,

2^ο βιβλίο: 140, μαρτυρία Ευδοξίας Αθανασιάδου-Τσίπα, όλο το κείμενο,

1^ο βιβλίο: 229, μαρτυρία Αναστάσιος Θεοφανόπουλος, όλο το κείμενο.

Δεύτερο δώρο

Συζητούμε με τους μαθητές μας για την έννοια του μουσείου. Μουσείο⁷ είναι ένας χώρος ενεργός που έχει στόχο την συλλογή, συντήρηση φύλαξη και έκθεση σπάνιων, περίεργων και σημαντικών αντικειμένων αλλά και την επικοινωνία με το κοινό του, δηλαδή την επιμόρφωση και ψυχαγωγία του. Δημιουργούμε μέσα στην τάξη τη γωνιά του μουσείου⁸. Η γωνιά αυτή, η οποία αποτελείται από ένα θρανίο και έναν πίνακα ανακοινώσεων προετοιμάζεται από τα παιδιά. Βάζουν ένα χρωματιστό ύφασμα και τοποθετούν εκεί ό,τι υλικό συγκεντρώθηκε για το μουσείο (βιβλία, φωτογραφίες, σχέδια, πληροφορίες, cd κ.ά. Η δραστηριότητα αυτή διατρέχει όλες τις φάσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος καθώς εμπλουτίζεται διαρκώς η γωνιά του μουσείου με νέο υλικό.

⁷ Γλύτση, Ζαφειράκου, Κακούρου-Χρόνη, Πικοπούλου-Τσολάκη, 2002:34

⁸ Λάγιος 2010

Στη συνέχεια συζητούμε το όνομα του μουσείου, οι μαθητές φέρνουν πληροφορίες για τη λέξη «ολοκαύτωμα» αλλά και για τη δημιουργία και λειτουργία του μουσείου αφού επισκεφτούν τον ιστότοπό του και αντλήσουν από εκεί πληροφορίες.

Σε αυτό το στάδιο υλοποίησης είναι σημαντικό να εμπλέξουμε και τους γονείς των μαθητών μας που αποτελούν σημαντικό δεδομένο επιτυχίας της εκπαιδευτικής παρέμβασης. Οι μαθητές θα ενημερώσουν τους γονείς τους (μαζί με τον εκπαιδευτικό) για το project και τη γωνιά του μουσείου, θα τους προσκαλέσουν να το δουν ολοκληρωμένο στην 3^η φάση του προγράμματος και θα πάρουν το ρόλο του ξεναγού. Στην παρούσα φάση θα περιοριστούν σε συζητήσεις μαζί τους, μικρές συνεντεύξεις (και από παππούδες – γιαγιάδες) για τα γεγονότα της εποχής και θα ζητήσουν τη βοήθειά τους για τη συλλογή του υλικού.

Τρίτο δώρο

Περιηγούμαστε όλοι μαζί στον ιστότοπο του μουσείου⁹, βλέπουμε το φωτογραφικό υλικό και κάποια βίντεο, ακούμε το ηχητικό υλικό και ενημερωνόμαστε για το δίκτυο των μαρτυρικών πόλεων. Παρατηρούμε την κάτοψη του μουσείου. Μελετούμε το χάρτη, ανακαλύπτουμε δρόμους που οδηγούν στα Καλάβρυτα, μετράμε αποστάσεις και επιλέγουμε το συντομότερο. Χαράσσουμε τη διαδρομή που θα ακολουθήσουμε μέχρι τα Καλάβρυτα, αναπαράγουμε το χάρτη ζωγραφίζοντάς τον. Τέλος, συζητούμε για την κατάλληλη συμπεριφορά που πρέπει να έχουμε όταν επισκεπτόμαστε ένα μουσείο.

⁹ www.dmko.gr

Β΄ ΣΤΑΔΙΟ (Η επίσκεψη στο μουσείο – σχολείο)

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι μια οργανωμένη επίσκεψη, η οποία πραγματεύεται ένα μόνο θέμα, απευθύνεται σε συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα και σε μικρό αριθμό μαθητών, έχει έναν ή περισσότερους στόχους, διαρκεί ορισμένο χρόνο, αναφέρεται σε συγκεκριμένα αντικείμενα και αποφεύγει την εξαντλητική και κουραστική ξενάγηση μεγάλου αριθμού μαθητών στο μουσείο¹⁰. Χρησιμοποιήσαμε τα αντικείμενα που εκτίθενται στο μουσείο, τα ντοκουμέντα ήχου και εικόνας που αυτό διαθέτει και κάποιες από τις εκδόσεις του μουσείου για να αντιληφθούν οι μαθητές τη θηριωδία που έλαβε χώρα στα Καλάβρυτα, να μάθουν βιωματικά και μέσα από τις πηγές τα ιστορικά γεγονότα αλλά και να προβληματιστούν για τις αιτίες και τα αποτελέσματα τέτοιων γεγονότων.

Η παρούσα πρόταση εκπαιδευτικού προγράμματος σχεδιάστηκε, όπως προαναφέρθηκε, για μαθητές της Ε΄ και ΣΤ΄ δημοτικού και είναι διάρκειας από μία έως δύο ώρες (συμπεριλαμβανόμενων και των εξωτερικών χώρων του μουσείου). Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τα φύλλα εργασίας που ταιριάζουν στο επίπεδο της τάξης του, στη στοχοθεσία της επίσκεψής του και στο χρόνο που διαθέτει. Έχει τη δυνατότητα επίσης να τροποποιήσει τα φύλλα εργασίας και να τα προσαρμόσει στις ανάγκες και τις επιθυμίες των μαθητών της τάξης του.

Ακολουθούν τα φύλλα εργασίας που συνοδεύουν τους μαθητές στην επίσκεψή τους στο χώρο του μουσείου.

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία με τα φύλλα εργασίας κάθε ομάδα με τον εκπρόσωπό της (ή κάθε μαθητής) παρουσιάζει τη δουλειά της (του) στην ολομέλεια.

¹⁰ Ανακαλύπτοντας το παρελθόν, Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Εκπαιδευτικά Προγράμματα: 15

Γ΄ ΣΤΑΔΙΟ (μετά την επίσκεψη)

Πρώτο δώρο

Συζητούμε για την επίσκεψή μας και όσα βιώσαμε στο χώρο του μουσείου. Χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή επισκεπτόμαστε για άλλη μια φορά το μουσείο εικονικά και περιηγούμαστε στις αίθουσές του. Θυμόμαστε τα αντικείμενα που περιεργαστήκαμε και λέμε την ιστορία τους.

Εμπλουτίζουμε τη γωνιά του μουσείου που δημιουργήσαμε με υλικό που φέραμε από την επίσκεψή μας, βιβλία, προσπέκτους, φωτογραφίες, cd, dvd κ.ά. Όσα παιδιά επιθυμούν μπορούν να δανειστούν κάποιο από τα βιβλία, cd ή dvd και να λειτουργήσει έτσι μια μικρή δανειστική βιβλιοθήκη.

Δεύτερο δώρο

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες κατασκευάζουν, με βάση τα ιστορικά γεγονότα και τα εκθέματα του μουσείου γρίφους, αινίγματα, σταυρόλεξα, ακροστιχίδες, μεσοστιχίδες, κρυπτόλεξα. Στο τέλος κάθε ομάδα παρουσιάζει στους υπόλοιπους τη δουλειά της. Οι μαθητές προσπαθούν να βρουν τις απαντήσεις. Το υλικό συγκεντρώνεται, βιβλιοδετείται και εκτίθεται στη *γωνιά του μουσείου* της τάξης. Προτείνεται η κατασκευή από τους μαθητές αφίσας του μουσείου με την τεχνική του κολάζ, η οποία θα λειτουργήσει ως διαφήμιση στο χώρο του σχολείου για επίσκεψη τόσο στη *γωνιά του μουσείου* όσο και στο ίδιο το Δ.Μ.Κ.Ο.

Τρίτο δώρο

Οι μαθητές γράφουν ένα κείμενο για όσα βίωσαν στο μουσείο, για το αντικείμενο που τους έκανε περισσότερο εντύπωση, γράφουν την ιστορία του και το ζωγραφίζουν. Όλα τα φύλλα εργασίας του εκπαιδευτικού προγράμματος με τις εργασίες των μαθητών ενσωματώνονται στο *βιβλίο του μουσείου* που υπάρχει ήδη στη *γωνιά του μουσείου* της τάξης. Τέλος, προσθέτουμε τους χάρτες με τις διαδρομές προς τα Καλάβρυτα που σχεδιάσαμε και έτσι έχουμε δημιουργήσει έναν ολοκληρωμένο οδηγό της επίσκεψης στο Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. Το βιβλίο αυτό είναι επίσης διαθέσιμο για να το δανειστούν οι μαθητές, όχι μόνο της τάξης αλλά και όλου του σχολείου.

Στο σημείο αυτό οι μαθητές δημιουργούν εννοιολογικό χάρτη, ως επανάληψη-επισκόπηση. Με τον τρόπο αυτό εντοπίζουν τα κύρια σημεία, αλλά και οργανώνουν στη μνήμη τους τα διδαχθέντα αναπτύσσοντας

παράλληλα δεξιότητες ανώτερου γνωστικού επιπέδου (Βασιλοπούλου, όπως αναφέρεται στο Καρατζής, 2007). Έχουμε τη δυνατότητα με αυτή τη γραφική αναπαράσταση, συγκρίνοντάς την με την αντίστοιχη που σχεδιάστηκε στην αρχή του προγράμματος, να δούμε ακριβώς τι άλλαξε και αν άλλαξε στις γνωστικές δομές των μαθητών. Τέλος, δίνουμε στους μαθητές το ερωτηματολόγιο για την τελική αξιολόγηση του προγράμματος.

Η τελική δράση του προγράμματος προτείνεται να είναι το άνοιγμα στην τοπική κοινωνία και η διάχυση των αποτελεσμάτων του προγράμματος σε αυτή. Με αφορμή μια σχολική γιορτή η γωνιά του μουσείου θα μπορούσε να λειτουργήσει σαν αυτό που είναι, ένα μουσείο φτιαγμένο από τους μαθητές και να ανοίξει τις πύλες του ώστε να το επισκεφτούν γονείς και κηδεμόνες, συγγενείς μαθητών, οι εκπαιδευτικοί και οι υπόλοιποι μαθητές με ξεναγούς αποκλειστικά τους μαθητές της τάξης που υλοποίησε το πρόγραμμα.

Σας εύχομαι καλή επιτυχία!

Σγούρου Αικατερίνη- Εκπαιδευτικός Π/θμιας Εκπ/σης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γλεντής Σ., Μαραγκουδάκης Ε., Νικολόπουλος Ν., Νικολοπούλου Μ. (2007). *Ιστορία Ε΄ Δημοτικού, Στα Βυζαντινά Χρόνια, Βιβλίο Δασκάλου*, Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Γλύτση Ε., Ζαφειράκου Α., Κακούρου-Χρόνη Γ., Πικοπούλου-Τσολάκη Δ., (2002). *Οι Διαστάσεις των Πολιτιστικών Φαινομένων, Τόμος Γ΄, Πολιτισμός και Εκπαίδευση*, Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Craig G., Baucum D., (2007). *Η ανάπτυξη του ανθρώπου*, Αθήνα: Παπαζήση
- Καραντζής Ι., (2007). *Εφαρμογές βασικών αρχών της μάθησης στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός
- Κορναράκης Κ., Πρέντος Κ., π. Γιαννακόπουλος Δ. (2012). *Θρησκευτικά – Οι Χριστιανοί στον αγώνα της ζωής*: ΙΤΥΕ
- Νικολαΐδης Π., (2009). *Μαρτυρίες: Ένας διασωθείς αφηγείται*, Καλάβρυτα: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος
- Παπαγεωργίου Α., Φωτεινόπουλος Χ. (Επιμ.). (2010). *Μαρτυρίες: Κραυγή – Το γυναικείο βίωμα της Καλαβρυτινής τραγωδίας*, Καλάβρυτα: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος
- Πόρποδας Κ., (2003). *Η Μάθηση και οι δυσκολίες της (γνωστική προσέγγιση)*, Πάτρα: Ιδιωτική Έκδοση
- Τσακίρη Δ., Καπετανίδου Μ., (2007). «Θεωρίες μάθησης και δημιουργική-κριτική σκέψη» στο Κουλαϊδής Β. (επιμ.) *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την Ανάπτυξη Κριτικής – Δημιουργικής Σκέψης για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση* (σελ. 21-60), εκδότης ΟΕΠΕΚ (Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών), Αθήνα
- Φεφές Θ., (2012). *Καλάβρυτα: ήμουν δεκατετράχρονο παιδί, Θύμησες*, Καλάβρυτα: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος
- Φωτεινόπουλος Χ. (Επιμ.). (2006). *Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος: Το σπίτι των ηρώων μας, Μια απόπειρα προσέγγισης του Καλαβρυτινού δράματος*, Καλάβρυτα: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

- Φωτεινόπουλος Χ. (Επιμ.). (2011). *Μαρτυρίες: Καλάβρυτα 13-12-43 Στα μονοπάτια της μνήμης*, Καλάβρυτα: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

Άλλες Πηγές

- Βεροπούλου Ρ., Γαβριηλίδου Ι., Φουρλίγκα Ε., (2004). Εκπαιδευτικά Προγράμματα *Ανακαλύπτοντας το παρελθόν, Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό*, Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
- Δραμπούκη Α., Παπαγεωργίου Α., Εκπαιδευτικά Προγράμματα Γυμνασίου - Λυκείου Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος
- Ζαφειράκου Αι. (επιμ.), *Μουσεία και Σχολεία: Διάλογος και Συνεργασίες, αναπαραστάσεις και πρακτικές*, εκδ. Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2000, σ.37-37., στα Παράλληλα Κείμενα, Για τη Θεματική Ενότητα «Οι Διαστάσεις των Πολιτισμικών Φαινομένων» (2007). Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Λάγιος Β. *Πάμε Μουσείο; Πριν και μετά την επίσκεψη στο μουσείο...* στην Ημερίδα «Ανοιχτές πόρτες στα σχολεία» που πραγματοποιήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών στις 8 Μαρτίου 2010 και διοργανώθηκε από την ΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων (Τμήμα Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων) και τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας
- Λάγιος Β., Σιακκής Γ. Φάκελος από την Συνάντηση εργασίας με εκπαιδευτικούς Π.Ε. Αχαΐας «Ανοιχτές πόρτες στα σχολεία» που πραγματοποιήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών στις 8 Μαρτίου 2010 και διοργανώθηκε από την ΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων (Τμήμα Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων) και τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας
- Φραγκούλης Ι., (2011). *Αξιολόγηση Προγραμμάτων Π.Ε.*, Πάτρα: Σημειώσεις Δ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Πηγές από το διαδίκτυο

- <http://commons.wikimedia.org>
- <http://www.dmko.gr>
- <http://el.wikipedia.org>
- <http://www.greek-language.gr>
- <http://www.tovima.gr>